



Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

dysleksja

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA KASZUBSKIEGO
POZIOM ROZSZERZONY**

MAJ 2013

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Zaznaczając odpowiedzi w części karty przeznaczonej dla zdającego, zamaluj pola do tego przeznaczone. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.
8. Tylko odpowiedzi zaznaczone na karcie będą oceniane.

**Czas pracy:
180 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 60**

*Część I – 20 pkt
Część II – 20 pkt
Część III – 20 pkt*



MOK-R1_1P-132

Arkusz składa się z trzech części:

- testu leksykalno-gramatycznego,
- przekładu tekstu z języka kaszubskiego na język polski (tekst tłumaczenia napisz w miejscu na to przeznaczonym),
- zadania sprawdzającego umiejętność pisania własnego tekstu (wybierz jeden temat i napisz wypracowanie, wybrany temat zaznacz).

Test leksykalno-gramatyczny (20 pkt)

Wybierz tylko jedną odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

W formach *séw - sewù* występuje

- A. zanik *e* ruchomego.
- B. ilościowa wymiana samogłosek.
- C. ilościowa wymiana spółgłosek.
- D. jakościowa wymiana samogłosek.

Zadanie 2. (1 pkt)

Wskaż grupę, w której we wszystkich wyrazach zachodzi proces kaszubienia.

- A. pòjòzd, dżibkòsc, cepło
- B. wanożęc, jidza, cemno
- C. pòdskacęc, zdobëwac, włosci
- D. séc, scana, nawiãzac

Zadanie 3. (1 pkt)

Samogłoski w języku kaszubskim charakteryzują się tym, że zawsze są

- A. dźwięczne i stanowią konieczny element sylaby.
- B. dźwięczne, ale nie stanowią koniecznego elementu sylaby.
- C. bezdźwięczne i stanowią konieczny element sylaby.
- D. bezdźwięczne, ale nie stanowią koniecznego elementu sylaby.

Zadanie 4. (1 pkt)

W literackim języku kaszubskim spółgłoski tylnojęzykowe: *k'- g'//ki - gi*

- A. tworzą oboczności ze spółgłoskami *k, g*.
- B. tworzą oboczności ze spółgłoskami *cz, dż*.
- C. tworzą oboczności ze spółgłoskami *ć, dź*.
- D. nie tworzą oboczności z żadnymi spółgłoskami.

Zadanie 5. (1 pkt)

W którym z wymienionych wyrazów nie zachodzi labializacja?

- A. òsc
- B. ówsk
- C. rówienica
- D. ósmô

Zadanie 6. (1 pkt)

Przeczenie *ni* powinno się znaleźć przed wszystkimi czasownikami z grupy:

- A. mówi, mògą, mùszã.
- B. mówi, mùszisz, mòknie.
- C. mészlã, mówią, mùzi.
- D. mô, mùszisz, mòże.

Zadanie 7. (1 pkt)

Przymiotniki twar-dotematowe w narzędniku liczby pojedynczej rodzaju męskiego mają końcówkę

- A. -im.
- B. -ą.
- C. -ëm.
- D. -ã.

Zadanie 8. (1 pkt)

Formy *dwadzesti sódmi, sto trzeci* to przykłady liczebników

- A. głównych złożonych.
- B. porządkowych prostych.
- C. porządkowych złożonych.
- D. wielorakich.

Zadanie 9. (1 pkt)

W wyrazie *taczëzna* funkcję sufiksu pełni

- A. -czëzna.
- B. -ëzna.
- C. -zna.
- D. -na.

Zadanie 10. (1 pkt)

Wyraz *natëchstopach* jest przykładem

- A. neologizmu.
- B. zdrobnienia.
- C. zgrubienia.
- D. wyrazu złożonego.

Zadanie 11. (1 pkt)

Rzeczownik *bùla* w miejscowniku liczby pojedynczej w literackiej kaszubszczyźnie ma końcówkę

- A. -ë.
- B. -y.
- C. -i.
- D. -émù.

Zadanie 12. (1 pkt)

Konstrukcja *jesmë spiéwelë* reprezentuje

- A. czas zaprzeszczy.
- B. czas przeszły złożony z zaimka osobowego i czasownika w 3. osobie czasu przeszłego.
- C. czas przeszły prosty.
- D. archaiczny czas przeszły złożony.

Zadanie 13. (1 pkt)**Pòj, biěj to formy**

- A. 3. osoby liczby pojedynczej trybu oznajmującego.
- B. trybu rozkazującego.
- C. trybu rozkazującego z końcówką zerową.
- D. trybu przypuszczającego.

Zadanie 14. (1 pkt)**W zdaniu *Widzymë sã za tidzén ò piąti* wyraz *ò* jest**

- A. przyimkiem.
- B. spójnikiem.
- C. przysłówkiem.
- D. wyrażeniem przyimkowym.

Zadanie 15. (1 pkt)**Wyrażenie *częc sã do czegòs namienionym* w tłumaczeniu na język polski brzmi**

- A. czuć się do czegoś przygotowanym.
- B. poczuwać się do obowiązku.
- C. mieć na coś chęć.
- D. czuć się do czegoś powołanym.

Zadanie 16. (1 pkt)**Frazeologizm *trzëmac jãzëk za zębami* w języku kaszubskim brzmi**

- A. trzëmac jãzëk w gãbie.
- B. trzëmac jãzëk cëchò.
- C. trzëmac jãzëk sztël.
- D. trzëmac jãzëk dalek zãbów.

Zadanie 17. (1 pkt)**Wyrażenie *bęc za kògùms padli* w tłumaczeniu na język polski oznacza**

- A. szanować kogoś.
- B. wdać się w kogoś.
- C. lubić kogoś.
- D. nie lubić kogoś.

Zadanie 18. (1 pkt)**Wyraz *górz* w języku kaszubskim oznacza**

- A. poczucie winy.
- B. gatunek ptaka.
- C. gniew.
- D. kurz.

Zadanie 19. (1 pkt)**Wyrazy *ani, cobë* to**

- A. spójniki.
- B. przyimki.
- C. partykuły wzmacniające.
- D. przysłówki.

A series of horizontal dotted lines for writing, consisting of 25 rows.

Pisanie własnego tekstu (20 pkt)

Temat 1. Jakie wartości w życiu są najważniejsze? Na podstawie analizy i interpretacji wierszy *Rozpól w sobie głód jistnieniô* Bożeny Ugowskiej i *Ni mómë czasu* Ewy Warmowskiej porównaj poglądy autorek.

Bożena Ugowska

Rozpól w sobie głód jistnieniô

Serce młodé są szātoli
Głodné swiata i człowieka
Ni mô czasu na mészlenie
Na rojitwã, na mòdlenie
Niespòkójné je w swòjim nêkù
Nieczerplëwé, bò chòc teli czasu bëło
Jesz le dërch je na pòczątkù
Droga coròz wëzi le cygnie
Ale chłoscy krëjamnotã
Kòzdim zòkrãtã pòcygò
Chòcbë czeka tam le przepadniô
Przëstón dëszo ùdrãczonô
Przëzdrzë są na to co mijòsz
Mòże wrócëc cë tãd przinãdze
Jakùz tej drogã rozpòznòsz
Co òpòwiész ò swòjim zëcym
Czej wëzéròsz tegò co mdze
Útczë czasã cëchò chwilã
Co cë dzëń niese w dôrënkù
Mòże nigdë są nie zdarzëc
takò załosc i płacz teskny
takò redosc, smiëch i szczescé
takò wòlnosc ùpragnionô
takò miłosc ta jedinô

B. Ùgòwskò, *Rozpól w sobie głód jistnieniô*, [w:] *Skrë ùsòdzkòwi mòcë. Antologiô kaszëbsczi pòezji (1991-2008)*, przërechtowòł G.J. Schramke, Gdiniô 2008, s. 238.

Ewa Warmowska

Ni mómë czasu

Ni mómë czasu
gadac, przepaszac, slëchac.
Ni mómë czasu
kòchac, mëslëc, òddëchac.
Chùtkò, jesz dzys, zarò,
a kraft zëcégò nóm ùmikò
coròz dali i dali...
Mómë wiele pòtrëbnotów, wiele robòtë
Czas ùcëkò,
a më blòs z tim, co w gòzrcë
Dze snica, co miałë bëc pònad wszëtkò?
Szukómë wicy i wicy,
i wcyg mómë za mało.
Czë leno to są liczi?
Ni ma ju czasu
gadac, przepaszac, slëchac,
kòchac, mëslëc i nawetka òddëchac...

E. Warmowska, *Dzëń za dniã*, Bãcka Huta 2008, s. 40.

Temat 2. Na podstawie opowiadki *Lanié wòdë, a dëgùsë* Eugeniusza Pryczkowskiego oraz wiersza *Dëgùsë* Aleksandra Labudy przedstaw zwyczaj wielkanocny i omów ich znaczenie w dawnej i współczesnej kulturze Kaszub.

Eugeniusz Pryczkowski

Lanié wòdë, a dëgùsë

Pierszi dzień Jastrów to je òsobliwie domócë swiãto. Tej je leznosc do zëndzeniô sã cali rodzëznë. Mòzna tej, a nawet trzeba, bëlno so pògadac i pòwspòminac w nôblëższym karnie. Dzeń ten wëpòdò zaczac òd snòzégò zwëkù òbmécò gãbë i rãków w zdrojowi, biejący wòdze, a pòtemù sã jidze na rezurekcyjną mszã. Chto bë reno przë wżënikù słuńca nie zdąził sã òbméc, nick nie zaszködzy zrobic to pózni, bëlebë to bëło w niedzielã do pòlnia. Tej je zgòdnë z dëchã kaszëbsczi òbrzãdowòscë, chtërna wiedno sprzijò dozëranieniù zdrowiégo, zgòdë i dobra.

Dëcht procëm temù wszëtczëmù stoi bezrozëmny zwëk òblëwaniô wòdã w drëdzi dzeń Jastrów. Jesz dwadzesce lat temù nicht sã za taczim głëpkòwatim zwëkã nie czerowòł, bò lëdze mielë rozëm i trzimelë sã swòjich stòrëch òbrzãdów. Terò zgnilota i sedzenie przed zdrëlnikã rozëmë młodzëznie pòdłaszowalë i tej òni zaczinają nëkac pò wsë i miesce jak òszòłali i leją, dze padnie. Przez to lanié wòdë chcą brewiter pòkazac, co wòrt je jich rozëm, jak wëzdrzi jich ùczba i jak mòże w dwùch słowach (zdrzë: tytuł) nazwac to, co mają „mãdrégò” do pòwiedzeniô.

Naszim kaszëbsczim zwëkã drëdzégò dnia Jastrów są pròwdzëwé dëgùsë, to je „geldzenie” jałowcã abò brzòzkowã witkã. Òd te jesz nicht nikògò nie pòswinił, ani – co je nôwòzniészé – nie òznobił, òsobliwie na kòscelny drodze. Dëgòwanié mòże leno dodac zdrowiégo, nie ùjąc! A jak to je pòdług zwëkù robioné wczas reno, tej ùczy wczaségò wstòwaniô, pòpròwiô krażenie i zbliżiwò lëdzy do se, bò jaczé dzëwczã òstónie bëlno wëdëgòwóné, to wnet kawalera nalëze.

Tak tej chcëmë trzëmac sã dobri swòjiznë, a bëlejaczëznã òstawic tim, co jã sobie wëmëslëlë.

E. Pryczkowski, *Lanié wòdë, a dëgùsë*, [w:] tegoż, *Sól zemi*, Banino 2007, s. 41.

Aleksander Labuda

Dëgùsë

Dëgùsë, hej dëgùsë!
Biada, chto jesz w łòzku je!
Bò jak kòże stòrò zwëcz
Chòdómë dzys z chëczë w chëcz
Z wietewkama najich brzòzk
Pòwënkac spiochów z łòzk.
Ùczimë jich reno wstac,
Nie dac chòwie długò zdac:
- Cobë kruszka dojiła,
Całą beczkã mlëczka da;
- Cobë buczka wòzëła,
Kòzdò trzë centnarë mia;
- Cobë kluka klukała,
Całą kòpã wësedza;
- Cobë czipka kòrkała,
Co dzeń pò dwa jòjka mia,
Zëbë bëło z czegò dac
Tim, co chòdzã dëgòwac.

A.Labuda, *Dëgùsë*, [w:] *Dzëczë gãsë. Antologiô kaszëbsczi pòezji (do 1990 r.)*, przërzëchtowalë R.Drzëdzdòn, G.J. Schramke, Gdiniô 2004, s. 101-102.

A series of horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)